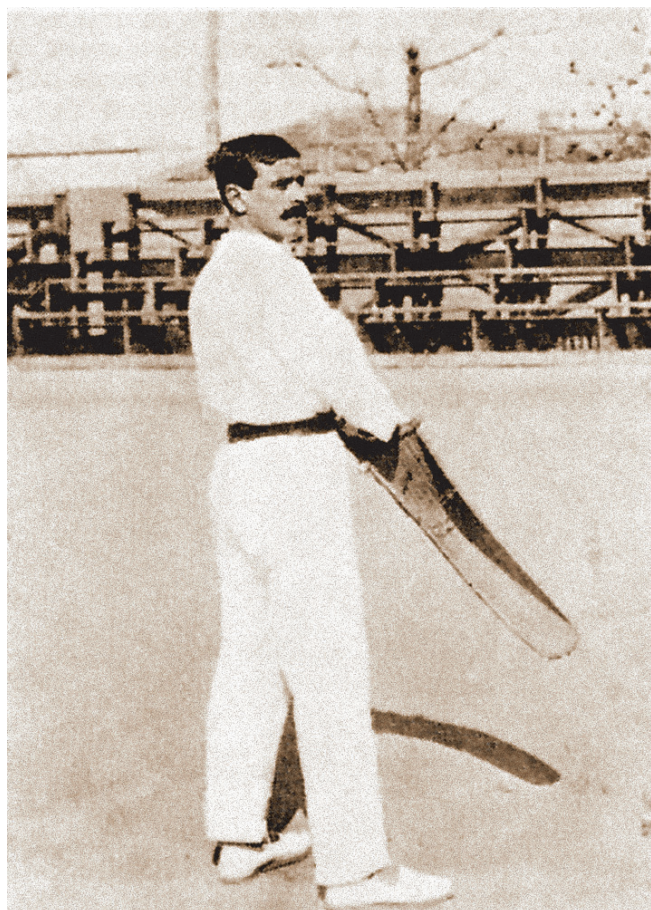

Jagoba Narbarte eta Guruceagaren testigua

Jakina da zesta puntak Errenteria-Oreretarekin duen harremana, baina merezi du, noizbehinka bada ere, historia bitxi zein eder horri errepassoa ematea.

Loren Barbado

Melchor Guruceaga
zesta puntaren asmatzailea.

Zestaren sorrerak urteak atzera garamatza, XIX. mendearen bukaerara hain zuzen, eta adierazten digu gure herriak euskal pilotarekiko duen atxikimendua. Izan ere, asko dira iraganean Errenteria-Oreretak emandako pilotariak.

Horietako bat zen Melchor Guruceaga, 1865eko urtarrilean jaioa eta ostera zesta puntaren asmatzailea izango zen gizon errenteriarra. "Joko garbian" ibiltzen zen bera; trebea genuen, indar askorik gabekoa, baina azkarra eta abilezia handikoa. Ezagutu zutenek jokalaria arin eta bizia zela zioten. Hemeretzi urterekin egin zuen debuta herriko frontoian eta ordutik aurrera Bizkaiko pilotalekuetan ibili ostean, Ameriketara hainbat bidaia egin zituen. Ipurtarina zen Guruceaga, gelditi egoten jakin ez, eta alde batetik bestera ibiltzen zen horietakoa.

Egonaldi horietako batean, 1888an, Argentinan ari zela, Melchorrek lesio gogorra izan zuen eskuin eskumuturrean. Bere itzulera kolokan jarri zuen lesioak; izan ere, joko garbira jokatzeko erabiltzen zen erremitak, xisterak, min handia egiten zion jokatzeko orduan. Hori dela eta, Guruceagak zesta bat asmatu zuen, errebesarekin jokatu ahal izateko. Zestak *Mauser* izena jaso zuen, fusil mitikoaren omenez. Luzea eta fina zen, eta sakonera handiagoa zuen. Horrek pilotaren jasotzea errazagoa egiten zuen.

Guruceagaren erreminta berria gainontzeko jokalarien artean zabaldu zen. Pixkanaka, zesta punta izenez ezagutzen hasi zen modalitatea Buenos Airese-
sen egonkortzen hasi zen, nahiz eta Euskal Herrian ez zen 1894 urtera arte aurkeztu. Donostiak jaso zituen egin-eginean lehendabiziko *mauseristak*, adituen kritika zorrotz eta gogorren artean. Ostera, al-
diz, eta hasierako errefusek hartutako bidearen kontra, zesta punta pilotari gazteen artean hedatu zen. Horietako askok eta askok Ameriketara joatea zuten helburu, pilotan jokatu eta dirua irabaztera.

Urteen buruan erretiratu bazen ere, Guruceagak bizitza guztia eman zuen frontoietan. Izandako seme-alaben artean sei puntista profesionalak izan ziren, eta aitaren legatua munduan zehar zabaltzea lortu zuten. Horren adibide izan ziren, besteak beste, Egipton, Manilan, Mexikon eta Cuban eraiki zituzten

frontoia. Beste euskal modalitate batzuekin gertatutakoaren aurka, zesta puntak arrakasta handia izan zuen nazioartean.

Egun, bere heriotzaren hirurogeigarren urteurrenean, bada herrian zesta puntaren sugarra berpiztu nahi duen norbait. Jagoba Narbarte (Errenteria-Orereta, 1992), Guruceagaren antzera, geldiezina zen txikitan, eta hamar urte zituela, aita zesta puntan hasteko konbentzitu zuen, 2002an telebistan emandako Mundialak hamar urteko mutikoa lilurtzea lortu ondoren.

Donostiako Balda eskolan eman zituen lehen urratsak Narbartek, herrian zestan ibiltzeko baliabiderik ez zegoela eta. Laster lehen partidak jokatu zituen adin txikitan eta etorkizunean, Estatu Batuetan lehiatzeko helburua jarri zion bere buruari.

Jagoba Narbarte Dania Beacheko frontoian.

Urteetan ibili da entrenatzen gazte erreteriarra. Hamasei urte zituela, Kepa Urdanpilletarekin hasi zen entrenatzen Lasarteko frontoi txiki batean. Hark Ameriketara izandako esperientzia baliatuz Jagobaren akatsak zuzentzeko apustua egin zuen. Ez zen bide samurra izan, baina amateur mailan lehiatu ondoren, 2015ean profesionaletan jokatzeko lehen aukera suertatu zitzaion Narbarteri. Manex atzelari irundarrarekin batera, Goikoetxea eta Garitaren aurka jokatu zuen. Emaitza ziur aski anekdotikoa da egun, 30-22 galdu zuten. Partidaren ondorioek, ordea, munduaren beste aldean izan zuten eragina. Izan ere, Jagobak Dania Beacheko frontoiko zuzendariaren deia jaso zuen. Sei hilabeteko kontratua eskaini nahi zion. Antza, bere arbasoen antzera, bere patuak Ameriketara jokatzeko nahi zuen.

Gaur egun, herriko gaztea munduko pilotari onenen artean dugu, sinbolismoz beteriko historia baten bigarren atala idazten. Hasi besterik ez da egin, baina jada neurria hartzen ari zaio pixkanaka. Jokoa ezberdin dago egituratuta. Egunero jokatzeko dute, astelehenean larunbatera, eta kiniela formatuan jokatzeko dute. Bikote ezberdinek hartzen dute parte, tanto bakarrera, batek huts egiten duenean, hurrengo bikotea ateratzen da; horrela, bikote batek zazpi tanto lortzen dituen arte.

Zesta puntaren egoera asko aldatu da azken urteetan. Estatu Batuetan gehienbat. 80ko hamarkadako greben ondorioz, frontoiek beherakada nabarmena izan zuten Jai Alai izenez ezagutzen den kirolean. Lehen 10.000 pertsona zeuden lekuan, orain 200 bat gerturatzen dira pilotalekuetara. Bestalde, Euskal Herrian ez bezala, frontoia kasinoen barruan daude.

Garai berriak dira zesta puntarentzat, baita Euskal Herrian ere. Baina, aitzina bezala, gure herriko puntistek atzerrian aurkitzen dute beren babeslekua. Pilotaleku luze gutxi dago zesta ibiltzeko, eta gehienak gainera, Bizkaian daude. Horregatik, beti da pozgarria horrelako historiak idatzi ahal izatea. Garrantzitsua, bestetik, gazte baten ametsak irudikatzen dituelako, eta baita, Guruceagaren testigua hartuta, euskal kirol honen iraupenari ekarpen nabarmena egiten ari zaiolako ere.

Gurean harro egoteko, ordea, badugu zer hobetu. Izan ere, zesta puntan jokatu ahal izateko baliabideak falta dira herrian. Jagobak ere bere bidean oztopoak aurkitu zituen. Egun bi pilotaleku estaliak badira ere, ez dago zesta ibiltzeko sarerik, ezta material egokirik. Horrek gazteak aukera gabe uzten ditu kirol modalitate honetan hasteko eta bestelako kirolen aldeko apustu egiten dute.

Zesta punta erreteriar batek asmatu zuen. Urteetan gainera, herriak pilotari andana eman zituen: Guruceaga, Samperio, Goenaga, Echeveste, Elicegui... Orain, hamarkada askoren ostean, herriko gazte batek, txikitako ametsa bete nahian, Ameriketara egin du bidaia. Hortaz, bada herrian baliabideak sortzeko garaia, badugu norengandik ikasi.